

# สารบัญ

<b>1. ความทั่วไป: ปฐมบทแห่งความยุติธรรมทางสิ่งแวดล้อม.....</b>	<b>17</b>
1.1 ความยุติธรรมทางสิ่งแวดล้อมเกิดและได้มาจากการต่อสู้	18
1.1.1 ปัญหาความเสื่อมโทรมด้านสิ่งแวดล้อม	18
1.1.2 กลุ่มเคลื่อนไหวทางสังคมเพื่อต่อสู้กับความยุติธรรมทางสิ่งแวดล้อม	19
1.1.3 ประเด็นปัญหาที่เกี่ยวกับความยุติธรรมทางสิ่งแวดล้อม	20
1.2 แนวความคิด “นิเวศวิทยาบูรณาการเชิงลึก” (Deep Ecology)	21
1.3 ผู้ขั้นตอนการสร้างหลักประกันที่มั่นคงด้วยกลไกทางกฎหมาย	23
1.4 การวางหลักสิทธิมนุษยชน (Human Rights) ที่กฎหมายรัฐธรรมนูญรับรอง	24
1.5 เกิดหลักนิติธรรมเฉพาะสำหรับกฎหมายสิ่งแวดล้อม	25
1.6 สูงสุดแห่งพัฒนาการวางแนวคำพิพากษาเพื่อความยุติธรรมทางสิ่งแวดล้อม	25
<b>2. สภาพการณ์และประเด็นปัญหา.....</b>	<b>29</b>
2.1 รูปแบบการจัดตั้งศาลสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ทั่วโลกและนวัตกรรมทางกฎหมาย	30
2.1.1 กลุ่มประเทศที่มีการจัดตั้งศาลสิ่งแวดล้อม	30
2.1.2 กลุ่มประเทศที่ไม่มีการจัดตั้งศาลสิ่งแวดล้อม	31
2.1.3 นวัตกรรมทางกฎหมาย (Legal Innovation) เพื่อความยุติธรรมทางสิ่งแวดล้อม	31
2.2 สภาพการณ์การจัดตั้งศาลสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย	34
2.2.1 การจัดตั้งแผนกสิ่งแวดล้อมของศาลยุติธรรม	34
2.2.2 การจัดตั้งแผนกคดีสิ่งแวดล้อมของศาลปกครอง	35
2.2.3 ประเด็นปัญหาที่เกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางสิ่งแวดล้อมของไทย	35
1. ปัญหาความเข้าใจในหลัก “ความยุติธรรมทางสิ่งแวดล้อม” (Environmental Justice)	35
2. ปัญหาความเข้าใจใน “หลักผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย” (Polluter Pays Principle)	36
3. ปัญหาการปรับใช้หลักนิติธรรมทางสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบ	39
4. ปัญหาความเข้าใจในหลักนิติวิธีทางสิ่งแวดล้อม (Environmental Juristic Method)	39

12 \* การจัดตั้งศาลสิ่งแวดล้อม กับปัญหากระบวนการยุติธรรมไทย

5. ปัญหาการพัฒนากฎหมายวิธีสบัญญัติทางสิ่งแวดล้อม (Environmental Procedural Laws)	40
6. ปัญหา “ความยุติธรรมที่ล่าช้าก็คือการปฏิเสธความยุติธรรม” (Justicia Cunctator est Justicia Denego)	40
7. ปัญหาเรื่องความรับผิดชอบของตุลาการ (Judicial Accountability)	40
8. ปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพและความครอบคลุมของบทบัญญัติ ของกฎหมายสิ่งแวดล้อม	41
2.2.4 คำถามเบื้องต้นที่ต้องตอบเกี่ยวกับการจัดตั้งศาลสิ่งแวดล้อม	42
<b>3. เปรียบเทียบรูปแบบ (Model) ของศาลสิ่งแวดล้อมทั่วโลก.....</b>	<b>45</b>
<b>3.1 หลักการเบื้องต้นในการศึกษากฎหมายเปรียบเทียบ</b>	<b>45</b>
3.1.1 เปรียบเทียบในสิ่งที่มีความใกล้เคียงกัน	45
3.1.2 พิจารณาแยกแยะเข้าใจธรรมชาติ (Nature of Thing) ของคดีสิ่งแวดล้อม	46
3.1.3 ความยุติธรรมทางสิ่งแวดล้อมคือสาระสำคัญและเป็นเป้าหมายหลัก ของการเปรียบเทียบ	46
<b>3.2 รูปแบบไทรบูนัล (Tribunal Model)</b>	<b>47</b>
3.2.1 ความเข้าใจเบื้องต้นในระบบยุติธรรมทางปกครองของอังกฤษ	47
3.2.2 ไทรบูนัลด้านสิ่งแวดล้อมของอังกฤษ	48
3.2.3 เขตอำนาจศาล (Jurisdiction) และโทษทางปกครองของอังกฤษ	49
3.2.4 ข้อสังเกตสำหรับรูปแบบไทรบูนัล (Tribunal Model)	50
<b>3.3 รูปแบบความยุติธรรมแฝง (Hidden Judiciary Model)</b>	<b>51</b>
3.3.1 ระบบความยุติธรรมทางปกครองของสหรัฐฯ	52
3.3.2 หน่วยงานกำกับดูแลด้านสิ่งแวดล้อมของสหรัฐฯ	53
3.3.3 ระบบ “ผู้พิพากษากฎหมายปกครอง” (Administrative Law Judges)	54
3.3.4 ผู้พิพากษากฎหมายปกครองด้านสิ่งแวดล้อม	55
3.3.5 เขตอำนาจศาล (Jurisdiction)	56
3.3.6 คณะกรรมการอุทธรณ์เรื่องสิ่งแวดล้อมของ EPA (EPA Environmental Appeals Board (EAB))	57
3.3.7 ข้อสังเกตสำหรับ Hidden Judiciary Model	58

<b>3.4</b>	<b>รูปแบบออสเตรเลียเซียน (Australasian Model)</b>	<b>59</b>
3.4.1	ความสำเร็จของศาลที่ดินและสิ่งแวดล้อมของรัฐนิวเซาท์เวลส์ (Land and Environmental Court of New South Wales)	60
3.4.2	ลักษณะเฉพาะของศาลสิ่งแวดล้อมของรัฐนิวเซาท์เวลส์	60
	1. ไทริบูนัลทางปกครอง (Administrative Tribunal)	60
	2. ศาลเฉพาะทาง (Specialized Environmental Court)	61
	3. ระงับข้อพิพาททางสิ่งแวดล้อมบนพื้นฐานของกฎหมายปกครอง อย่างครบวงจร (One Stop Shopping Concept)	61
	4. เป็นศาลสูงสุด (Superior Court of Record)	62
3.4.3	องค์ประกอบของผู้พิพากษา	62
3.4.4	เขตอำนาจศาล (Jurisdiction)	62
3.4.5	นวัตกรรมทางกฎหมายแห่งความรับผิดชอบของตุลาการ (Judicial Accountability)	63
3.4.6	ข้อสังเกตสำหรับรูปแบบออสเตรเลียเซียน (Australasian Model)	64
<b>3.5</b>	<b>รูปแบบของกลุ่มนอร์ดิก (Nordic Model)</b>	<b>65</b>
3.5.1	ศาลสิ่งแวดล้อมของประเทศสวีเดน	65
	3.5.1.1 หลักนิติธรรมทางสิ่งแวดล้อมของสวีเดน	66
	3.5.1.2 ศาลสิ่งแวดล้อมของสวีเดน	66
	1. องค์ประกอบของผู้พิพากษา	66
	2. เขตอำนาจศาล	67
	3. ความสัมพันธ์ระหว่างศาลสิ่งแวดล้อม ศาลยุติธรรม และศาลปกครอง	67
	3.5.1.3 ข้อสังเกต	68
3.5.2	ศาลสิ่งแวดล้อมของประเทศฟินแลนด์	68
	3.5.2.1 หลักนิติธรรมทางสิ่งแวดล้อมบนพื้นฐานของกฎหมายมหาชน	69
	3.5.2.2 พัฒนาการของศาลสิ่งแวดล้อมฟินแลนด์	69
	3.5.2.3 องค์ประกอบของผู้พิพากษาของศาลสิ่งแวดล้อม	70
	3.5.2.4 ข้อสังเกต	70

## 14 ✪ การจัดตั้งศาลสิ่งแวดล้อม กับปัญหากระบวนการยุติธรรมไทย

3.6	รูปแบบของเอเชีย (Asian Model)	71
3.6.1	อินเดีย	72
3.6.1.1	ตำนานแห่งความยุติธรรมทางสิ่งแวดล้อม	72
3.6.1.2	ปรัชญากฎหมายสิ่งแวดล้อม (Philosophy of Environmental Law) และความยุติธรรมทางสิ่งแวดล้อม (Environmental Justice) ที่ผู้พิพากษาศาลสูงของอินเดียตระหนักรู้	73
3.6.1.3	การวางหลักนิติธรรมทางสิ่งแวดล้อม	74
3.6.1.4	สร้างความมั่นคงกฎหมายสารบัญญัติทางสิ่งแวดล้อม	74
3.6.1.5	สร้างนวัตกรรมกฎหมายวิธีสบัญญัติ	75
3.6.1.6	วางแผนคำพิพากษาเพื่อผดุงความยุติธรรมทางสิ่งแวดล้อม	76
3.6.1.7	ความรู้คืออำนาจที่ยั่งยืน	76
3.6.1.8	สุดท้ายจึงตั้งศาลสิ่งแวดล้อม	76
	1. National Green Tribunal	77
	2. องค์ประกอบของผู้พิพากษา	77
	3. การอุทธรณ์คำตัดสิน	78
3.6.1.9	ข้อสังเกต	78
3.6.2	ฟิลิปปินส์	79
3.6.2.1	ศาลสิ่งแวดล้อม	80
3.6.2.2	ร่างวิธีพิจารณาคดีสิ่งแวดล้อม	80
3.6.2.3	สร้างกลไกทางกฎหมายมหาชนเพื่อปกป้องสิ่งแวดล้อม	81
3.6.2.4	ข้อสังเกต	82
3.7	รูปแบบคลาสสิก (Classic Model)	84
3.7.1	เยอรมนี	85
3.7.1.1	ระบบกระบวนการยุติธรรมที่เน้นความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง (Specialist)	85
3.7.1.2	ระบบความยุติธรรมทุกภาคส่วนช่วยสร้าง	86
3.7.1.3	ศาลปกครองเยอรมันประกาศหลักความยุติธรรมทางสิ่งแวดล้อม	87
3.7.1.4	รากฐานความยุติธรรมทางสิ่งแวดล้อมในรัฐธรรมนูญ	88
3.7.1.5	อำนาจบังคับของกฎหมายสิ่งแวดล้อมตามรัฐธรรมนูญเยอรมัน	88

3.7.1.6	หลักนิติธรรมทางสิ่งแวดล้อม	89
3.7.1.7	ขั้นตอนกระบวนการทางปกครองตามหลัก ความยุติธรรมทางปกครอง	90
3.7.1.8	ลักษณะเด่นของระบบความยุติธรรมทางสิ่งแวดล้อมของเยอรมัน	91
1.	ระบบความยุติธรรมทางสิ่งแวดล้อมของเยอรมันเป็นระบบ ที่ให้ความสำคัญกับหลักนิติธรรมทางสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะ หลักการเผื่อระวัง (Vorsorgeprinzip)	91
2.	โทษทางปกครองที่อนุญาตตามกฎหมายความผิดทางปกครอง ของเยอรมัน (Ordnungswidrigkeitengesetz)	93
3.	กฎหมายสิ่งแวดล้อมของเยอรมันอยู่บนพื้นฐานของการสร้าง ดุลยภาพของหลักความรับผิดชอบทางสิ่งแวดล้อมทางปกครอง ทางแพ่งและทางอาญาอย่างเป็นระบบ	94
4.	หลักการสืบหานิติบุคคลผู้อยู่เบื้องหลัง (Corporate Veil Piercing/Durchgriffshaftung)	95
<b>3.7.2</b>	<b>ฝรั่งเศส</b>	<b>96</b>
3.7.2.1	ความเป็นระบบของหลักนิติธรรมทางสิ่งแวดล้อมของฝรั่งเศส	96
3.7.2.2	ผลทางกฎหมายของกฎบัตรว่าด้วยสิ่งแวดล้อม (La Charte de L'environnement)	97
1.	กำหนดสถานะทางกฎหมายของคำว่า “สิ่งแวดล้อม” (Legal Status of Environment)	97
2.	วางหลักการพื้นฐานด้านความยุติธรรมทางสิ่งแวดล้อม (Environmental Justice)	97
3.7.2.3	หลักนิติธรรมทางสิ่งแวดล้อม (Environmental Jurisprudence)	99
3.7.2.4	หลักนิติวิธีทางสิ่งแวดล้อมตามประมวลกฎหมายสิ่งแวดล้อม ของฝรั่งเศส (Code de l'environnement)	101
3.7.2.5	การปรับวิธีพิจารณาคดีปกครองและวิธีพิจารณาความแพ่งให้เอื้อ และสอดคล้องกับลักษณะเฉพาะของคดีสิ่งแวดล้อม	103
3.7.2.6	บทบาทของศาลยุติธรรมและศาลปกครองในกระบวนการสร้าง ความยุติธรรมทางสิ่งแวดล้อม	104

16 ✪ การจัดตั้งศาลสิ่งแวดล้อม กับปัญหาระบบความยุติธรรมไทย

3.7.2.7	กระบวนการจัดการความขัดกันของเขตอำนาจศาลของศาลปกครองและศาลยุติธรรม	105
3.7.2.8	บทบาทของศาลแพ่งในการสร้างแนวคำพิพากษาเกี่ยวกับ Toxic Tort	106
3.7.2.9	ศาลฝรั่งเศสสามารถเยียวยาความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมก่อนที่จะมีการออกกฎหมายดังกล่าว	106
3.7.3	ข้อสังเกตสำหรับรูปแบบคลาสสิก (Classic Model)	107
4.	บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	109
4.1	บทสรุป	109
4.2	ข้อเสนอแนะ	119
5.	เอกสารอ้างอิง.....	129

สำหรับเพื่อการศึกษาและการอ้างอิงเท่านั้น  
For educational use and reference only